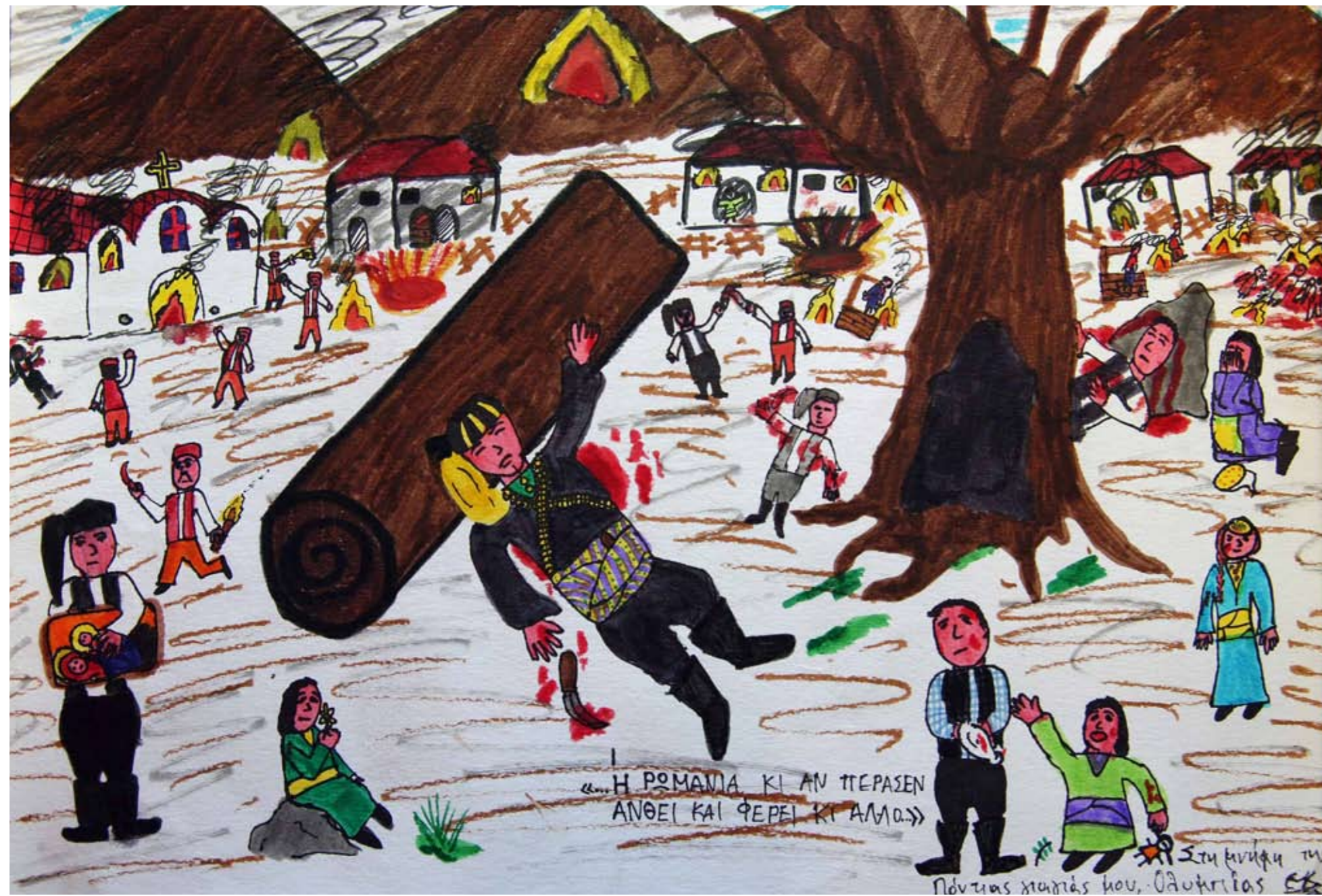

ΠΑΝΠΟΝΤΙΑΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

1ος Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός
για την **Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου**

1ο Βραβείο: Κιορίδου Ευστρατία, 8ο Δημοτικό Σχολείο Σερρών.

Μία από τις πιο επιτυχημένες δραστηριότητες της Συντονιστικής Επιτροπής Νεολαίας της Π.Ο.Ε. για το έτος 2009 ήταν ο 1ος Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός για την Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Ερευνητικό Κέντρο του Αγ.Γεωργίου Περιστερεώτα.

Κάθε εκδήλωση της νεολαίας που στέφεται με επιτυχία μας γεμίζει χαρά, όμως τα συναισθήματά που μας προσέφερε ο πανελλήνιος διαγωνισμός ήταν έντονα και ιδιαίτερα. Τον αρχικό ενθουσιασμό μετά την έγκρισή του από το Υπουργείο Παιδείας, διαδέχθηκε υψηλό αίσθημα ευθύνης για την σωστή διεξαγωγή του. Ο μεγάλος αριθμός συμμετοχών που μετά την προκήρυξη του διαγωνισμού συνέρρευσε στα γραφεία της Π.Ο.Ε μας γέμισε χαρά, ενώ αντικρίζοντας μία μία τις ζωγραφιές και διαβάζοντας τις εκθέσεις των παιδιών αισθανθήκαμε ιδιαίτερη συγκίνηση. Βλέπαμε πως η πρωτοβουλία μας να απευθυνθούμε για πρώτη φορά, μέσω του Υπουργείου Παιδείας σε όλα τα ελληνόπουλα ζητώντας τα να λάβουν μέρος σε έναν διαγωνισμό που αφορούσε στην ιστορία των ποντίων και στα τραγικά γεγονότα της γενοκτονίας, είχε μεγάλη απήχηση και ευαισθητοποίησε πολλούς μαθητές ανεξαρτήτως καταγωγής. Φανταζόμασταν τους δασκάλους και τους καθηγητές να μιλούν στην τάξη για την ιστορία των παππούδων μας και στη συνέχεια τα ίδια τα παιδιά να ασχολούνται περαιτέρω με αυτή αναζητώντας πληροφορίες προκειμένου να ολοκληρώσουν την εργασία τους και ένα αίσθημα ικανοποίησης και συγκίνησης μας καταλάμβανε.

Στη Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας πιστεύουμε πως μία δράση μας ολοκληρώνετε μόνον όταν προσφέρουμε τα αποτελέσματα αυτής στο κοινό. Αποφασίσαμε λοιπόν να εκδώσουμε σε ένα αναμνηστικό λεύκωμα τις ζωγραφιές των μαθητών του δημοτικού καθώς και τις τρεις καλύτερες εκθέσεις των μαθητών του λυκείου και του γυμνασίου.

Από την αρχή της προσπάθειάς μας είχαμε σημαντικούς βοηθούς και συνοδοιπόρους, τους οποίους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε. Καταρχήν ευχαριστούμε τον φιλόλογο Κώστα Θεοδωρίδη, ο οποίος μας βοήθησε στον σχεδιασμό του κειμένου του διαγωνισμού, τον δρ Αντώνη Παυλίδη, πρόεδρο του Πανελλήνιου Συνδέσμου Ποντίων Εκπαιδευτικών, ο οποίος ανέλαβε να συστήσει την επιτροπή αξιολόγησης των συμμετοχών καθώς επίσης και τα μέλη αυτής. Τον πρόεδρό της, τον ομότιμο καθηγητή Ιστορίας της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας Στάθης Πελαγίδη, τους φιλόλογους Αθανασιάδη Δημήτριο, Αθανασιάδου Όλγα, Ζαγγελίδη Κοσμά, Κουμλίδου Κατερίνα, Νικολαΐδη Αλέξανδρο, Χαλκίδου Σοφία και τους δασκάλους Ιωαννίδη Αδάμ, Κριτσιβέλα Ελένη, Θεοδωρίδου Αλκμήνη και Τελόπουλο Θεόδωρο.

Ευχαριστίες επίσης θέλουμε να απευθύνουμε στον Ενιαίο Διοικητικό Τομέα Θεμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την άρτια συνεργασία από τη στιγμή που καταθέσαμε το αίτημα της πραγματοποίησης του 1ου Πανελλήνιου Μαθητικού Διαγωνισμού για την Ιστορία του Πόντου, μέχρι και σήμερα, που πλέον προετοιμάζουμε τον 2ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό.

Πάνω από όλα όμως και πρώτα από όλα ευχαριστούμε κάθε έναν ξεχωριστά τους μαθητές όλων των βαθμίδων που συμμετείχαν με τις εργασίες τους στον διαγωνισμό μας. Σε αυτούς υποσχόμαστε πως η Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Π.Ο.Ε. θα συνεχίσει τις προσπάθειές της προκειμένου να ενισχυθεί η θέση της ιστορίας του ποντιακού ελλητισμού στην ελληνική εκπαίδευση.

2ο Βραβείο: Γεωργόπουλος Γιάννης, 1ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς.

Η σπουδαιότητα της λειτουργίας της μνήμης στη διαμόρφωση της ταυτότητας των ανθρώπων και των κοινωνιών είναι μια πραγματικότητα. Η διαδικασία της διδασκαλίας της ιστορίας είναι μια εξαιρετικά ευαίσθητη όσο και σοβαρή δραστηριότητα, η οποία πρέπει να γίνεται με αντικειμενικότητα και κυρίως απαλλαγμένη από ιδεολογίες και σκοπιμότητες. Ο Paul Thompson αναφέρει ότι η ιστορία επιβιώνει ως κοινωνική δραστηριότητα επειδή έχει κάποιο νόημα για τους σημερινούς ανθρώπους. Η φωνή του παρελθόντος μετράει για το παρόν. Αλλά ποια φωνή –ή ποιες φωνές- θα πρέπει να ακούσουμε;

Σε μια εποχή όπου η διαχείριση της μνήμης και της γνώσης από διάφορους επίσημους ή ανεπίσημους φορείς καθίσταται προβληματική για λόγους που δεν είναι του παρόντος να εξετάσουμε, το ερώτημα που αιωρείται αμείλικτο είναι σε ποιον θα εμπιστευτούμε τη διαχείριση αυτή. Η σπουδαιότητα της απόφασης του Υπουργείου Παιδείας να εντάξει τον διαγωνισμό που προκήρυξε η Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος και το Ερευνητικό Κέντρο του Αγίου Γεωργίου Περιστερώτα, στους πανελλήνιους σχολικούς διαγωνισμούς του Υπουργείου είναι αυταπόδεικτη. Είναι μεγάλη η χαρά και η ικανοποίησή μας για το μέγεθος αλλά και την ποιότητα των συμμετοχών. Παρά τις εμμονές ή διαβεβαιώσεις των ΜΜΕ για το αντίθετο οι νέοι συνεχίζουν να ενδιαφέρονται και διατηρούν ζωντανή την ελπίδα για έναν καλύτερο κόσμο με περισσότερη ανθρωπιά και συνείδηση.

Με την ιδιότητα του υπευθύνου του Ερευνητικού Κέντρου του Αγίου Γεωργίου Περιστερώτα που είχε και την πρωτοβουλία του διαγωνισμού από κοινού με τη Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος, χαιρετίζω την επιτυχή περαίωση του 1ου Πανελληνίου Σχολικού Διαγωνισμού για την ιστορία και τον πολιτισμό του Πόντου και αναμένω με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις συμμετοχές του 2ου.

Θεοδόσιος Κυριακίδης
Συντονιστής Π.Ε.Ν. Θεσσαλονίκης
Υπεύθυνος Ερευνητικού Κέντρου
Αγίου Γεωργίου Περιστερώτα

Η Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδας θέλοντας να κινητοποιήσει και να ευαισθητοποιήσει τη μαθητιώσα νεολαία για/σε θέματα που άπτονται της ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού εμπνεύστηκε και σχεδίασε σε συνεργασία με το Ερευνητικό Κέντρο του Αγ.Γεωργίου Περιστερώτα τον 1ο Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό για την Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν μαζικά στο κάλεσμα της ΣΕΝ (256 μαθητές δημοτικού, 76 μαθητές γυμνασίου και 36 μαθητές λυκείου). Το παρόν λεύκωμα εμπεριέχει το απαύγασμα της δημιουργικότητας, της φαντασίας, της ευαισθησίας και του δημιουργικού προβληματισμού των μαθητών και αποδεικνύει ότι ο πολιτισμός, η ιστορία και τα πάθη του Ποντιακού Ελληνισμού κινητοποιούν και συγκινούν τους νέους από όλη την Ελλάδα. Η επιτυχία του 1ου Διαγωνισμού μας κάνει να ευελπιστούμε ότι στα επόμενα χρόνια θα γίνει θεσμός με διευρυνόμενη συνεχώς συμμετοχή.

Κωτίδης Χαραλαμπος
Πρόεδρος Σ.Ε.Ν

3ο Βραβείο: Παπαγερούδη Μαρίνα, 10ο Δημοτικό Σχολείο Ευόσμου.

Η πρωτοβουλία της συντονιστικής επιτροπής νεολαίας της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος Π.Ο.Ε. και του ερευνητικού κέντρου του σωματείου «Άγιος Γεώργιος Περιστερέωτα» να ζητήσουν από το Υπουργείο Εθνικής παιδείας και Θρησκευμάτων και να πετύχουν την προκήρυξη πανελλαδικού μαθητικού διαγωνισμού για την ιστορία των Ελλήνων του Πόντου αποδεικνύει ότι οι νέοι μας έχουν ιδέες και προτάσεις και ταυτόχρονα ξέρουν να τις υλοποιούν αποτελεσματικά.

Ο στόχος που εξαρχής έθεσαν, δηλαδή να αναδείξουν την ιστορία των Ελλήνων του Πόντου και να ευαισθητοποιήσουν δημιουργικά τους μαθητές των σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσα από τον προβληματισμό, την αναζήτηση και την έρευνα έχει επιτευχθεί απόλυτα.

Αυτό επιβεβαιώνουν οι 256 συμμετοχές μαθητών στον διαγωνισμό από όλη την Ελλάδα, που έχουν υποβληθεί στα γραφεία της Π.Ο.Ε. με έργα ζωγραφικής και κείμενα τους.

Συγχαίρω τους νέους που είχαν την έμπνευση να προκαλέσουν αυτό τον διαγωνισμό μεταξύ των μαθητών των σχολείων όλης της Ελλάδος.

Η πρωτοβουλία τους αυτή μας κάνει πιο αισιόδοξους, γιατί ανοίγει νέους δρόμους προς την κατάκτηση των στόχων του ποντιακού ελλητισμού

*Γεώργιος Παρχαρίδης
Καθηγητής Ιατρικής ΑΠΘ
Πρόεδρος Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος.*

Αισθάνομαι ότι ο μαθητικός αυτός Διαγωνισμός για τον Ποντιακό Ελλητισμό μεταξύ μαθητών Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, μετρά ως μία επιπλέον κορυφαία εκστρατεία της Π.Ο.Ε., όχι μόνο για την διαιώνιση της εθνικής πολιτιστικής μας κληρονομιάς αλλά και για την παραγωγική και δημιουργική προσήλωση της νέας γενιάς προς τα υψηλά και τα ιερά της νάματα και μηνύματα. Οι λόγοι είναι προφανείς:

α) είναι πολύ σημαντικό ότι ο Διαγωνισμός προκηρύσσεται από τη Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Π.Ο.Ε. και το Ερευνητικό κέντρο του Σωματείου Αγ.Γεώργιος Περιστερέωτα, που στελεχώνεται από νέους και λαμπρούς επιστήμονες.

β) ο παραγωγικός και δημιουργικός στόχος του Διαγωνισμού είναι εμφανής: «η ανάδειξη της ιστορίας των ελλήνων του Πόντου και η ευαισθητοποίηση των νέων, ώστε μέσα από την αναζήτηση και την έρευνα να οδηγηθούν στην εθνική αυτογνωσία.»

γ) ο Διαγωνισμός είναι πανελλήνιος και προωθήθηκε στα σχολεία μέσω του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για όλους τους μαθητές Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων. Πιστεύουμε ότι πρόκειται για τον πρώτο Διαγωνισμό με τέτοια πανελλήνια εμβέλεια. Με την έννοια αυτή δρομολογεί και καθιερώνει ένα σημαντικότερο θεσμό με τόσο υψηλούς στόχους.

Επομένως αξίζει ένας μεγάλως έπαινος στους παραπάνω φορείς της Π.Ο.Ε. που είχαν την καινοτόμο αυτή πρωτοβουλία. Από την άλλη θεωρώ πως ως επιτροπή αξιολόγησης είμαστε ευτυχείς που γράφουμε σήμερα την πρώτη σελίδα του αξιολογικού μέρους αυτού του διαγωνισμού και θα χαρούμε πρώτοι εμείς τους καρπούς του αγνού πνευματικού μόχθου των μαθητών μας για την ιστορία και τραγωδία του Ποντιακού Ελλητισμού.

Δεν έχουμε παρά να ευχαριστήσουμε τους διοργανωτές του διαγωνισμού αλλά και τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Ποντίων Εκπαιδευτικών που μας εμπιστεύθηκαν τον υψηλό και τιμητικό αυτόν ρόλο.

*Ευστάθιος Πελαγίδης
Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.*

Η Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος και το Ερευνητικό Κέντρο του Σωματείου «Άγιος Γεώργιος Περιστερεώτα» στην προσπάθειά τους να αναδείξουν την ιστορία των Ελλήνων του Πόντου και να ευαισθητοποιήσουν τους νέους, διοργάνωσαν κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008 – 2009 τον 1^ο Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό με θέμα την ιστορική πορεία των Ελλήνων του Πόντου.

Μετά την προκήρυξη του διαγωνισμού στις 13 Μαρτίου του 2009 εκδηλώθηκε ζωνρό ενδιαφέρον από μαθητές όλων των σχολείων της Ελλάδος. Κατατέθηκαν στα γραφεία της Π.Ο.Ε. 368 συμμετοχές (256 μαθητές δημοτικού με ζωγραφίες, 76 μαθητές γυμνασίου με αφηγηματικό κείμενο και 36 μαθητές λυκείου με άρθρα).

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας ο 1^{ος} Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός για την Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου, που πραγματοποιήθηκε μετά από πρόταση της Συντονιστικής Επιτροπής Νεολαίας της ΠΟΕ, ήταν ο πλέον επιτυχημένος για την σχολική χρονιά 2008 – 2009 καθώς συγκέντρωσε τις περισσότερες συμμετοχές έναντι των υπολοίπων διαγωνισμών του Υπουργείου.

Τις συμμετοχές των διαγωνιζομένων κλήθηκαν να αξιολογήσουν δύο επιτροπές εκπαιδευτικών. Μία τετραμελής επιτροπή μελέτησε τις ζωγραφίες των μαθητών του δημοτικού και επέλεξε τις καλύτερες από αυτές, ενώ μία δεύτερη εξαμελής βαθμολόγησε τις εκθέσεις των μαθητών του γυμνασίου και του λυκείου. Στο δύσκολο έργο της αξιολόγησης των συμμετοχών του Πανελλήνιου Διαγωνισμού τη Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας βοήθησε ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ποντίων Εκπαιδευτικών καθώς τα μέλη των επιτροπών στην πλειονότητά τους προέρχονταν από τους κόλπους του. Πρόεδρος των επιτροπών ορίστηκε ο ομότιμος καθηγητής Ιστορίας της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας Στάθης Πελαγίδης ενώ οι εκπαιδευτικοί που βαθμολόγησαν τις συμμετοχές και επέλεξαν τις καλύτερες από αυτές είναι οι φιλόλογοι Αθανασιάδης Δημήτριος, Αθανασιάδου Όλγα, Ζαγγελίδης Κοσμάς, Κουμλίδου Κατερίνα, Νικολαΐδης Αλέξανδρος, Χαλκίδου Σοφία και οι δάσκαλοι Ιωαννίδης Αδάμ, Κριτσιβέλα Ελένη, Θεοδωρίδου Αλκμήνη και Τελόπουλος Θεόδωρος.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα στην αξιολόγηση των γραπτών καλύφθηκαν τα ονόματα των συμμετεχόντων, κάθε συμμετοχή εξετάστηκε από δύο εκπαιδευτικούς ενώ η τελική απόφαση που αφορούσε στους νικητές πάρθηκε από κοινού. Οι επιτροπές σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού επέλεξαν τις δέκα καλύτερες συμμετοχές κάθε βαθμίδας.

Νικητές Δημοτικού.

- 1ο Βραβείο: Κιορίδου Ευστρατία, 8ο Δημοτικό Σχολείο Σερρών.
- 2ο Βραβείο: Γεωργόπουλος Γιάννης, 1ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς.
- 3ο Βραβείο: Παπαγερούδη Μαρίνα, 10ο Δημοτικό Σχολείο Ευόσμου.
- 4ο Βραβείο: Τσαγκάρη Ειρήνη, 1ο Δημοτικό Σχολείο Κικλίας.
- 5ο Βραβείο: Τσέλιος Νίκος, 22ο Δημοτικό Σχολείο Περιστερίου.
- 6ο Βραβείο: Ντάλλα Μηλιά, 2ο Δημοτικό Σχολείο Ηγουμενίτσας.
- 7ο Βραβείο: Ταουσιάνης Χαράλαμπος, 5ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς.
- 8ο Βραβείο: Μπαξεβανίδου Φρειδερίκη, Δημοτικό Σχολείο Περίστασης Πιερίας.
- 9ο Βραβείο: Λεύκα Δήμητρα, 22ο Δημοτικό Σχολείο Περιστερίου.
- 10ο Βραβείο: Τσιαμπακάρης Χρήστος, 8ο Δημοτικό Σχολείο Σερρών.

Νικητές Γυμνασίου.

- 1ο Βραβείο: Κυδωνιέως Κωνσταντίνα, Γυμνάσιο Αρχιλόχου Μαρμαρά Πάρου.
- 2ο Βραβείο: Πριντζίου Αναστασία, Γυμνάσιο Εκπαιδευτήριων Μαντουλίδη.
- 3ο Βραβείο: Αντωνιάδου Βαΐα, 5ο Γυμνάσιο Λάρισας.
- 4ο Βραβείο: Τζιγκίτζης Βενιαμίν, Γυμνάσιο Ελευθερούπολης.
- 5ο Βραβείο: Ορφανίδου Ανδρομάχη, 11ο Γυμνάσιο Αχαρνών.
- 6ο Βραβείο: Φωτιάδου Αναστασία, 8ο Γυμνάσιο Νάουσας.
- 7ο Βραβείο: Σωτηρίου Μαρία, 5ο Γυμνάσιο Λάρισας.
- 8ο Βραβείο: Ζιώγας Γεώργιος, 4ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης.
- 9ο Βραβείο: Ιγγλέσης Παναγιώτης Ραφαήλ, 5ο Γυμνάσιο Κορυδαλλού.
- 10ο Βραβείο: Ερμείδου Αργυρώ, 5ο Γυμνάσιο Λάρισας.

Νικητές Λυκείου.

- 1ο Βραβείο: Μακρόπουλος Ιωάννης, 4ο ΓΕΛ Ηλιούπολης.
- 2ο Βραβείο: Παρχαρίδης Κωνσταντίνος, 4ο ΓΕΛ Δράμας.
- 3ο Βραβείο: Τσικριτέα Βασιλική, 3ο ΓΕΛ Βύρωνα.
- 4ο Βραβείο: Καραπατσακλίδης Κωνσταντίνος, ΓΕΛ Μεσοποταμίας.
- 5ο Βραβείο: Αραμπά Ελένη, Εσπερινό ΕΠΑΛ Κατερίνης.
- 6ο Βραβείο: Σκρέτα Ευαγγελία, ΓΕΛ Λιτοχώρου.
- 7ο Βραβείο: Γκιλκίς Χαράλαμπος, 2ο ΓΕΛ Καβάλας.
- 8ο Βραβείο: Καραποστόλου Ευφροσύνη, 2ο ΓΕΛ Λαμίας.
- 9^ο Βραβείο: Παπαγερούδη Νίκη, 3^ο ΓΕΛ Ευόσμου.
- 10^ο Βραβείο: Γούσης Ιωάννης, Μορφωτικό και Εκπαιδευτικό ίδρυμα Άγιος Απόστολος ο Νέος, Βόλος .

Η 19η Μαΐου είναι ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού, αφού στις 19 Μαΐου του 1919 ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα για να αρχίσει η δεύτερη και πιο σκληρή φάση της Ποντιακής Γενοκτονίας. Βέβαια, αυτή η τραγική σελίδα στην ελληνική αλλά και στην παγκόσμια ιστορία, ούτε αρχίζει, ούτε τελειώνει το 1919.

Από το 1461 και την πτώση της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας, ο Ποντιακός Ελληνισμός, δεν μπόρεσε να ζήσει παρά μόνο λίγες δεκαετίες ευημερίας και σχετικής ελευθερίας και αυτές κατά τον τελευταίο αιώνα της παρουσίας των Ελλήνων στον Πόντο. Το 1911 άρχισε να προωθείται το σχέδιο των Νεότουρκων για εξόντωση των Ποντίων και η εφαρμογή του έγινε σε πρώτη φάση κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και σε δεύτερη την περίοδο 1919 – 1923.

Βία, καταστροφές, τρομοκρατία, βιασμοί, πυρπολήσεις χωριών, απελάσεις, εξορίες, αποστολή στα τάγματα εργασίας, οργανωμένες και μαζικές δολοφονίες και συνεχείς φρικαλεότητες έγιναν με σκοπό την εξάλειψη του Ελληνικού και Χριστιανικού στοιχείου από την περιοχή, και τη σωματική και ψυχική εξαθλίωση των ανθρώπων που ζούσαν ειρηνικά στον Πόντο, παράγοντας πολιτισμό και αναπτύσσοντας την οικονομία της περιοχής. Δεν είναι πολλές οι περιπτώσεις όπου κάποιος μπορεί να συναντήσει στην πράξη τόσο φανερά τον «ορισμό» της γενοκτονίας. Σκοπός αυτών των πράξεων, αυτών των εγκλημάτων, ήταν η δολοφονία όσων το δυνατόν περισσότερων Ελλήνων της περιοχής. Ούτε καν το οικονομικό πτωχόρισμα ή ο στιγματισμός στην παγκόσμια ιστορία δεν συγκίνησε τους φανατικούς και την ηγεσία των Τούρκων. Σ' ένα σύνολο 700.000 ψυχών σκότωσαν τους μισούς Έλληνες Ποντίους και εκδίωξαν τους υπόλοιπους. Μαζί με τους Αρμένιους της περιοχής, οι χριστιανοί δεν ήταν μειονότητα αλλά η πλειοψηφία του πληθυσμού στον Πόντο και οι οικονομικοί και πνευματικοί μοχλοί του.

Αυτή η γενοκτονία «αλά τούρκα» έγινε με πονηράδα και δολιότητα, χωρίς ίχνος ελέους. Οι Νεότουρκοί άρχισαν μέσα από πόλωση και αναφορές στους Ποντίους ως εχθρούς του τουρκικού λαού, και προετοίμασαν έτσι το έδαφος, για να θερίσουν οι Κεμαλικοί και να εξολοθρεύσουν όσους το δυνατόν περισσότερους. Ήταν ένα στοχευμένο κυνηγητό, πρωτόγνωρο στην τότε παγκόσμια ιστορία. Έτσι, το 1923 οι τελευταίοι Έλληνες του Πόντου αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια και τη ζωή τους και να κάνουν μια νέα, δύσκολη αρχή, σε ένα αβέβαιο μέλλον.

Τέτοια γεγονότα είναι απαραίτητα να εκλείψουν. Η βία γεννάει βία και κάθε γενοκτονία πυροδοτεί όλο και περισσότερο μίσος και οδηγεί θύτες και μερικές φορές θύματα σε ζωώδεις συμπεριφορές. Είναι γνωστό, για παράδειγμα, ότι εκείνη την εποχή σύμμαχοι των Τούρκων ήταν οι Γερμανοί και τους υποστήριξαν σε πολλές ενέργειές τους. 15 χρόνια μετά, οι Γερμανοί έκαναν μια «δικιά τους» γενοκτονία με θύματα εκατομμύρια Εβραίους και Αθίγγανους, ενώ ο κτηνωδίες τους κηλίδωσαν την παγκόσμια ιστορία. Μερικά χρόνια αργότερα, τα θύματά τους οι Ισραηλινοί, εξελίχθηκαν ε μια από τις πιο επιθετικές χώρες του κόσμου και προκαλούν ένα πλήθος πολέμων.

Εκτός από το μίσος και τις διαφορές που δημιουργούνται ανάμεσα στα έθνη, η ανθρώπινη ύπαρξη χάνει την αξία της. Στην εποχή που ζούμε η ανάγκη για κοινωνίες με ένα ανθρώπινο πρόσωπο και για ουμανιστικές αρχές είναι μεγάλη. Είναι απαράδεκτο λοιπόν, σοβινιστικά και εθνικιστικά συναισθήματα να υπερέχουν της ανθρώπινης ζωής. Με το παγκοσμιοποιημένο κοινωνικό και οικονομικό μας σύστημα μάλιστα είναι ακόμα πιο εμφανές ότι τα μίσση πρέπει να εξαλειφθούν και όχι τα έθνη. Γι' αυτό ο θύτης σε κάθε περίπτωση πολέμου ή γενοκτονίας πρέπει να τιμωρείται και να στιγματίζεται για να εξαρθρωθούν αυτά τα φαινόμενα. Και μόνο δηλαδή, η γενικευμένη κρίση που θα μπορούσε να δημιουργηθεί από μια γενοκτονία ή έναν πόλεμο, δείχνει ότι αυτή η μεταβατική για την ανθρωπότητα περίοδος, δεν αντέχει έντονους κραδασμούς.

Σε τελική ανάλυση, στον 21ο αιώνα πλέον, οφείλουμε στον άνθρωπο και τον πολιτισμό του κάτι καλύτερο από τις φρικαλεότητες του 20ου αιώνα. Η παγκόσμια κοινότητα με τη νέα της μορφή αποκτάει και νέα προβλήματα αξιών και δυσλειτουργίες που οφείλει να επιλύσει. Γι' αυτό, τα μίσση ανάμεσα στους λαούς πρέπει να εξαλειφθούν.

Όσο γι' αυτή την τραγική σελίδα στην παγκόσμια ιστορία, τη γενοκτονία των Ποντίων, αυτοί οι άνθρωποι και τα μαρτύρια τους αποτελούν απόδειξη της φρίκης που προκαλεί ένα τέτοιο γεγονός και αυτοί που τους σκότωσαν ένα αποκρουστικό παράδειγμα του πόσο χαμηλά μπορεί να φτάσει ο άνθρωπος. Και ο πολύχρονος αγώνας των Ποντίων για να αποκτήσουν τη ζωή που έχασαν από τη λαιλαπα του φανατισμού και να διατηρήσουν τις παραδόσεις τους, παρά τα όποια εμπόδια, ας είναι φωτεινό παράδειγμα για όλους. Ας μην λησμονηθούν. Ας μάθουμε κάτι από αυτούς!

Μακρόπουλος Γ. Ιωάννης
Γ' Λυκείου
4ο ΓΕΛ Ηλιούπολης Αθήνας
1ο Βραβείο μαθητών Λυκείου

4ο Βραβείο: Τσαγκάρη Ειρήνη, 1ο Δημοτικό Σχολείο Κικλίας.

«Τελικά πρέπει να κάνουμε με τους Έλληνες ό,τι κάναμε με τους Αρμένιους... Πρέπει με τους Έλληνες, τώρα, να τελειώνουμε».

Αυτά τα λόγια είχαν ειπωθεί από τους Τούρκους αξιωματικούς οι οποίοι όπως φαίνεται, θεωρούσαν το τότε ακμαίο ελληνισμό του Πόντου ως τροχοπέδη στις επιδιώξεις και προσδοκίες τους. Είναι πάλι χαρακτηριστικό ότι με την ανάπτυξη του τουρκικού εθνικισμού στις αρχές του 20ου αιώνα και με την ταυτόχρονη εξέλιξη του εμπορίου του Πόντου από τους εκεί Έλληνες, τροφοδότησε τις εντάσεις κυρίως το μίσος των Τούρκων εθνικιστών εναντίον των Ελλήνων, πράγμα που γίνεται φανερό με την εχθρική στάση των πρώτων.

Καταλαβαίνουμε από διάφορες μαρτυρίες ότι οι Τούρκοι με αρχηγό τους τον Κεμάλ πασά (τον μετέπειτα Ατατούρκ) προχώρησαν σε μια μεθοδευμένη εξόντωση (γενοκτονία) του ελληνικού στοιχείου του Εύξεινου Πόντου με τις «ευλογίες» Γερμανών και Σοβιετικών. Βέβαια ένα σημαντικός οργανωτής και υποκινητής της δίωξης και γενοκτονίας των Ελληνοποντίων ήταν ο Γερμανός στρατηγός Λίμαν φον Σάντερς. Βάσει σχεδίου λοιπόν οι Τούρκοι με την υποστήριξη των συμμάχων προχώρησαν αρχικά σε προπαγάνδα του τουρκικού τύπου κατά των εκεί Ελλήνων τους οποίους και καλούσαν σε «εκούσια μετανάστευση».

Φυσικά ο όρος αυτός αποτελούσε σχήμα κατ' ευφημισμών αφού κάθε άλλο από «εκούσια» μετανάστευση ήταν. Οι Έλληνες του Πόντου έπρεπε, «όφειλαν» εξ-αναγκάζονταν από τους Τούρκους να εγκαταλείψουν τα πατρογονικά εδάφη τους και να φύγουν για πού; - ούτε ένοιαζε την τουρκική κυβέρνηση. Αυτό που την ενδιέφερε ήταν να «απαλλαχθούν από το βάρος τους». Παράλληλα για να κάνουν τη ζωή των ανθρώπων αυτών δυσκολότερη προχωρούσαν σε μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών ή και ολόκληρων ελληνικών χωριών από τα παράλια του Πόντου στο εσωτερικό της Μ. Ασίας.

Επίτασαν τα σπίτια τους και προέβαιναν σε διάφορες επιβαρύνσεις δυσχεραίνοντας κυρίως το εμπόριο των Ελλήνων. Όμως το πιο οδυνηρό ήταν οι εξαντλητικές οδοιπορίες πολλών Ελλήνων μέσα στο κρύο, στο χιόνι, στις αντίξοες καιρικές συνθήκες, πεινασμένοι και εξαντλημένοι σωματικά και ηθικά. Σκληρές ομολογουμένως ανατριχιαστικές στατάγματα εργασίας –τα λεγόμενα αμελέ ταμπουρού- αναπαριστάνονται στα Ματωμένα Χώματα της Διδύς Σωτηρίου και καταδεικνύουν την ωμότητα του πολέμου επιβεβαιώνοντας τη φρίκη της Γενοκτονίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί δεν αποδέχονται τη Γενοκτονία των Ποντίων προβάλλοντας διάφορες προφάσεις και άλλοι για ιστορικούς λόγους. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη νεοελληνική ιστοριογραφία, γενοκτονία και οργανωμένο σχέδιο κατά των χριστιανικών κοινοτήτων δεν υπάρχει. Θα μπορούσαμε να πούμε δηλαδή ότι είναι «μια σφαγή

στο περιθώριο της Ιστορίας». Όμως το γεγονός ότι δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένη σε πολλές πηγές, αυτό δεν σημαίνει και ότι δεν υπήρξε.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τους εκεί Έλληνες τους μεταχειρίζονταν σαν ξένους. Του ονόμαζαν ραγιάδες (κοπάδια) και δεν τους ήθελαν παρά μόνο για να τρέφουν τον μουσουλμανικό λαό. Σε όλο τον Πόντο η καταστροφή του ελληνικού στοιχείου είναι κολλοσιαία. Η μεν ύπαιθρος χώρα απώλεσε το 75% του πληθυσμού της και οι πόλεις το 30%. Την βαρβαρότητα των Τούρκων και των συμμάχων τους εναντίον των Ποντίων υπογραμμίζει το παρακάτω γεγονός:

Συγκέντρωσαν νύχτα 3-4 χιλιάδες ανθρώπους με την πρόφαση ότι θα τους μιλήσει ο μουτσαρίφης. Τους πήγαν βίαια στο εσωτερικό της χώρας, χωρίς τρόφιμα και ρούχα.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι η πολιτική των Νεοτούρκων εξέφραζε τη νέα πρακτική του εθνικισμού, που ψυχρά επιλέγει το θύμα και εκπονεί συγκεκριμένες στρατηγικές με στόχο των εξόντωσή του.

Οι Έλληνες έφυγαν εγκαταλείποντας σπίτια, εκκλησίες και ολόκληρα χωριά ακολουθώντας το δύσκολο δρόμο της προσφυγιάς. Η προσφυγιά είναι πολύ δύσκολη καθώς, όπως το λουλούδι που ξεριζώνεται δύσκολα ξαναριζώνει, έτσι και οι πρόσφυγες με πολλές δυσκολίες κατάφεραν να κατοικήσουν σε έναν άλλο τόπο και να ενσωματωθούν με τους εκεί γηγενείς.

Ομολογουμένως η Γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού αποτελεί μια τραγική σελίδα στην Ιστορία της Μικράς Ασίας και ειδικότερα του Πόντου. Η ανάδειξη λοιπόν, και ενθύμηση, πάλι, αυτού του φρικιαστικού γεγονότος υπογραμμίζει την ανάγκη να μην επαναληφθούν αυτά τα γεγονότα ή άλλα παρόμοια.

Αδήριτη ανάγκη κάθε χώρας είναι να σέβεται και τους άλλους πολιτισμούς που ζουν σ' αυτήν. Να φέρεται με ξενοφοβία και ρατσισμό τα οποία έχουν ως απόρροια –δυστυχώς- τέτοιες οδυνηρές καταστάσεις.

Η αγάπη και η συμφιλίωση είναι αναγκαίες για την πρόοδο και την προκοπή, οι οποίες σε καμιά περίπτωση δεν επιτυγχάνονται όταν υπάρχει μίσος και φοβία. Ο σεβασμός της ζωής του άλλου συνεπάγεται και σεβασμό της δικής μας. Ο καθένας αλλά και οι κυβερνώντες οφείλουν δηλαδή να καταλάβουν ότι μια ειρηνική συνύπαρξη είναι πιο κερδοφόρα από μια πύρρεια νίκη έναντι του άλλου.

Η θεωρία του ρατσισμού και του αποκλεισμού είναι αξιοκατάκριτες και σε καμιά περίπτωση δεν συμβαδίζουν με κανένα προοδευτικό κράτος το οποίο επιθυμεί να διευρύνει τους ορίζοντες του αποσκοπώντας να εισχωρήσει ως ισότιμο κράτος – μέλος στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Παρχαρίδης Κωνσταντίνος
4ο ΓΕΛ Δράμας
2ο Βραβείο Λυκείου

5ο Βραβείο: Τσέλιος Νίκος, 22ο Δημοτικό Σχολείο Περιστερίου.

19 Μαΐου... Ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας των ποντιακών πληθυσμών της Μ. Ασίας... Ημέρα οδύνης για τις χαμένες πατρίδες, τα χαμένα εδάφη, τις χαμένες περιουσίες, τις χαμένες ζωές... Ημέρα οργής για ό,τι συνέβη τότε...

Ημέρα συμβολική... Γιατί μπορεί να ήταν 19 Μαΐου όταν τα κεμαλικά στρατεύματα μπήκαν στην Σαμψούντα και άρχισε ο αγριότερος διωγμός κατά χριστιανών στην ιστορία, αλλά στην πραγματικότητα οι βιαιοπραγίες είχαν αρχίσει πολύ νωρίτερα.

Ήδη από το 1914 οι Έλληνες φαίνεται να γνωρίζουν τις προθέσεις των Τούρκων. Στις 15 Μαΐου του ίδιου χρόνου η πολιτιστική δραστηριότητα των Ελλήνων παραλύει. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο κλείνει όλες τις εκκλησίες και τα σχολεία σε ένδειξη διαμαρτυρίας προς τις Μεγάλες Δυνάμεις. Δεν ασχολείται, όμως, κανένας Ευρωπαίος μαζί τους. Τους αφήνουν απροστάτευτους στο έλεος των Τούρκων. Έχουν ν' ασχοληθούν με άλλα πράγματα. Έχουν μπροστά τους τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Τι θα μπορούσε, λοιπόν, να «βολέψει» περισσότερο τους Τούρκους απ' αυτόν τον πόλεμο; Έχουν πλέον την ελευθερία κινήσεων να θέσουν σε εφαρμογή τα σχέδιά τους...

Πράγματι. Το 1915 ξεσπάει ο πρώτος διωγμός των Αρμενίων και ακολουθεί το 1916 η εκπόνηση του σχεδίου εξόντωσης των Ελλήνων του Πόντου από τους στρατηγούς Εμβέρ και Ταλαάτ. Η κατάσταση τραγική... Μόνος σκοπός των Τούρκων η σφαγή... Το σχέδιο προέβλεπε αυτολεξεί: «Άμεση εξόντωση μόνον των ανδρών των πόλεων από 16-60 ετών και γενική εξορία των ανδρών και γυναικόπαιδων των χωριών στα ενδότερα της Ανατολής με πρόγραμμα σφαγής και εξόντωσης». Απάνθρωπο... Το μαρτύριο τους μόλις είχε αρχίσει... Άντρες ηλικίας 16060 επιστρατεύονταν σε Τάγματα Εργασίας. Απαγορεύτηκε σε Έλληνες να εργάζονται ελεύθερα και στους μουσουλμάνους να έχουν επαγγελματικές συναλλαγές με χριστιανούς.

Αρχικά οι επιθέσεις είναι μεμονωμένες περιπτώσεις. Έφοδοι σε απομονωμένα χωριά του ελληνισμού, φόννοι, λεηλασίες, αρπαγές. Σύντομα, όμως, η επίθεση γενικεύεται. Τα σποραδικά κρούσματα βίας, καταστροφών, απελάσεων και εκτοπισμών γίνονται σύστημα... Ο καθένας μπορούσε να βρεθεί δολοφονημένος ανά πάσα στιγμή... Οι οθωμανικές αρχές προτρέπουν να μην υπάρξει έλεος για κανέναν... σκοπός; Η αλλοίωση του εθνολογικού χαρακτήρα των περιοχών και ο ευκολότερος εκτουρκισμός αυτών που θα απομείνουν.

Τα γεγονότα αυτά αναγκάζουν χιλιάδες Έλληνες των παραλίων να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Να εγκαταλείψουν το χώρο στον οποίο ζούσαν εδώ και αιώνες, για να μετακινήσουν σε άλλα μέρη, άγνωστα και ασφαλέστερα.

Αν και δημιουργήθηκε Ποντιακό αντάρτικο (1917) και παρότι στην ακμή του κατάφερε σημαντικά πλήγματα στον τουρκικό στρατό, στην ουσία δεν άλλαξε και δεν καθόρισε

καθόλου το αποτέλεσμα των διωγμών που είχαν ξεσπάσει. Αντάρτες δολοφονούνταν από Τούρκους και οι Τούρκοι δολοφονούνταν από αντάρτες. Ομήρους δεν κρατούσε κανείς. Οι άλλες ήσυχες και ειρηνικές περιοχές του Πόντου είχαν μετατραπεί σε φονικά πεδία συγκρούσεων... Αντιπροσώπευαν πλέον τη δυστυχία... Αντιθέτως το 1919 ξεσπάει νέος σκληρότερος διωγμός, συντονιστής του οποίου ήταν ο Μουσταφά Κεμάλ. Με την υποστήριξη των Άγγλων οι Τούρκοι εισβάλλουν στην Σαμψούντα.

Το δεύτερο κύμα εκτοπισμών είναι πολύ αγριότερο. Έλληνες εξορίζονται εν μέσω κακοκαιρίας. Ούτε τρόφιμα μπορούν να προμηθευτούν, ούτε αρρώστους να φροντίσουν, ούτε σε κατοικημένα μέρη να σταθμεύσουν κατά τη διάρκεια της πορείας τους... Οι αδύναμοι εγκαταλείπονται στο έλεος της φύσης... Τα βασανιστήρια, όμως, δεν σταματούν εδώ... Αναγκάζονται όλοι να μπαίνουν σε λουτρά με θερμοκρασία νερού 40 C, δήθεν για λόγους υγιεινής. Και αμέσως μετά τους βγάζουν γυμνούς στο χιόνι να περιμένουν, για τουλάχιστον μία ώρα, τον αστυνόμο για καταμέτρηση. Ακολουθεί ο «γιατρός», ο οποίος τους εξετάζει και χαρακτηρίζει άρρωστους τους υγιείς, οι οποίοι στη συνέχεια στέλνονται στο νοσοκομείο και θανατώνονται. Μπορεί να υπάρχουν χιλιάδες λέξεις για να χαρακτηριστεί αυτό το αιματοβαμμένο παρελθόν. Με μία λέξη, όμως, αυτό που κάποτε είναι απλώς ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟ.

Όσοι τελικά κατάφεραν να ξεφύγουν από τη μανία των Τούρκων και να περάσουν στην Ελλάδα, εγκαταστάθηκαν είτε σε αγροτικές περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης, είτε στις γύρω περιοχές αστικών κέντρων (κυρίως της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης). Η προσαρμογή δεν ήταν εύκολη. Άλλωστε στις περισσότερες οικογένειες έλειπαν οι άντρες και αυτό έκανε την επιβίωση δυσκολότερη. Αλλά τελικά οι διωγμένοι τα κατάφεραν...

Συνέχισαν τη ζωή τους, πονώντας πάντοτε για ό,τι έγινε, αλλά κοιτάζοντας πάντα μπροστά, χτίζοντας το μέλλον και δίνοντας σε όλους μας ένα μάθημα... Η ζωή συνεχίζεται... Πάντα κοιτάμε μπροστά...

Τώρα πια όλοι ξέρουμε πως ο χρόνος δεν γυρίζει πίσω... Τίποτε δε διορθώνεται... Μπορούμε, όμως, να γυρίσουμε πίσω στον χρόνο εμείς... Να «ξαναζήσουμε» ό,τι έγινε, να μάθουμε και να μην επιτρέψουμε ποτέ ξανά να νιώσει άνθρωπος τέτοιο πόνο και ταπείνωση... Μέσα από την εξαθλίωση του δικό τους κόσμου, μπορούμε να χτίσουμε εμείς, έναν κόσμο καλύτερο... Ας μην αφήσουμε, λοιπόν, ποτέ ξανά άνθρωπο να νιώσει τέτοιο μίσος από άνθρωπο.

Τσικριτέα Βασιλική
3ο Γενικό Λύκειο Βύρωνα
3ο βραβείο Λυκείου

6ο Βραβείο: Ντάλλα Μηλιά, 2ο Δημοτικό Σχολείο Ηγουμενίτσας.

Η διήγηση της γιαγιάς Σουμέλα

Όταν μας είπε η φιλόλογός μας για ένα διαγωνισμό με θέμα τη γενοκτονία των Ποντίων η καρδιά μου σκίρτισε. Όπως μαρτυράει και το επίθετό μου στις φλέβες μου κυλάει μικρασιατικό αίμα. Ο παππούς μου ήταν πρόσφυγας από την Κυδωνία (Αϊβαλί) της Μ. Ασίας. Βέβαια τώρα θα σας διηγηθώ την ιστορία μιας θείας του παππού μου της γιαγιάς Σουμέλα όπως μας την είπε η ίδια.

Μετά την άλωση της θρυλικής Κωνσταντινούπολης οι Τούρκοι κρατούσαν ουδέτερη στάση κατά των Ελλήνων του Πόντου. Αργότερα πραγματοποιήθηκαν βίαιοι εξισλαμισμοί των Ελληνικών πληθυσμών. Αιώνες μετά, το 1911, πάρθηκε η τελική απόφαση για την εξόντωση των Ελλήνων του Πόντου. Από εδώ και πέρα οι Τούρκοι φανατισμένοι επιτίθενται στα απομονωμένα χωριά κλέβοντας, φονεύοντας, αρπάζοντας νέα κορίτσια, κακοποιώντας και καίγοντάς τα. Οι Τούρκοι χωρίς προσχήματα πια περνούν στην επίθεση. Από κάθε γωνιά του Πόντου και της Μικράς Ασίας έρχονται καταγγελίες για ψυχρές δολοφονίες οι οποίες αρχίζουν και αυξάνονται βαθμιαία. Οι άνθρωποι τρέμουν να βγουν απ' τα σπίτια τους, αφού καθημερινά οι χωρικοί που πήγαιναν να δουλέψουν στα χωράφια τους βρίσκονταν δολοφονημένοι. Αυτό συνέβη και στον πατέρα της γιαγιάς Σουμέλα όταν σηκώθηκε πρωί πρωί να πάει στο χωράφι του χωρίς να ξέρει τι του έκρυβε εκείνη η μέρα αφού το μεσημέρι βρέθηκε δολοφονημένος στη μέση του χωραφιού του. Το ίδιο απόγευμα εισέβαλαν στο σπίτι της δύο Τούρκοι όταν η γιαγιά Σουμέλα ήταν πολύ μικρή. Τότε έγινε κάτι που δεν θα το ξεχάσει ποτέ. Μπροστά στα μάτια της οι δύο Τούρκοι βίασαν και στραγγάλισαν τις πολυαγαπημένες αδελφές της. Ίσα που πρόλαβε να την φωνάξει η μητέρα της, την

πήρε και έφυγαν. Πήγαν σ' ένα μέρος και κρύφθηκαν, χωρίς να ξέρουν πως θα τους έβρισκαν... Δύο μέρες μετά η μητέρα της βρήκε τραγικό θάνατο... Όσπου έφτασε η μέρα που διώχθηκαν όλοι οι Πόντιοι... Οι Τούρκοι εισέβαλαν στα χωριά για να τους διώξουν και δεν τους επέτρεπαν να πάρουν ούτε τα αναγκαία πράγματα μαζί τους. Γυμνοί, ξυπόλητοι, χωρίς τροφή και νερό, όσοι δεν δολοφονούνταν, οδηγούνταν στα βουνά από τους άκαρδους Τούρκους... Οι περισσότεροι απ' αυτούς βρήκαν τραγικό θάνατο κατά την πορεία από τα πολλά βασανιστήρια. Σκοπός των Τούρκων ήταν, με τους εκτοπισμούς, τις πυρπολήσεις των χωριών και τις λεηλασίες να επιτύχουν την αλλοίωση του εθνολογικού χαρακτήρα των περιοχών που κατοικούνταν από Ποντίους. Η τρομοκρατία, τα εργατικά τάγματα, οι εξορίες, οι κρεμάλες, οι πυρπολήσεις των χωριών, οι βιασμοί και οι δολοφονίες ανάγκασαν τους Έλληνες του Πόντου να εγκαταλείψουν τα χωριά τους για πάντα.

Έτσι, πάμπφτωχοι, έχοντας αφήσει πίσω τους περιουσίες και πλούτη, έφτασαν ταλαιπωρημένοι στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκαν κυρίως στα χωριά της Θράκης και της Μακεδονίας.

Αυτά μας είπε η γιαγιά Σουμέλα και σκούπισε τα δάκρυα απ' το πρόσωπό της. Θυμήθηκε πόσο άδικα χάθηκε η οικογένειά της. Δεν θα τους ξεχάσει ποτέ είπε με σκυμμένο το κεφάλι...

Κυδωνιέως Κωνσταντίνα Γυμνάσιο Αρχιλόχου Μαρμαρά Πάρου 1ο Βραβείο Γυμνασίου

απόγευμα στις πέντε και θα της έλεγε «μια ιστορία από τα παλιά» που τόσο πολύ της άρεζε να ακούει! Ο παππούς δεν ερχόταν συχνά στην Αθήνα. Το σπίτι του ήταν στην Θεσσαλονίκη, αλλά ακόμα και αν η Βασιλική τον έβλεπε πολύ λίγες φορές το χρόνο, του είχε φυλάξει μοναδική θέση στην καρδιά της. Το ίδιο και ο παππούς.

«Λοιπόν, Βασιλική, ποια ιστορία θες να σου πω σήμερα;», ρώτησε ο παππούς με ένα πλατύ χαμόγελο.

«Όταν ήσουν μικρούλης, πιο μικρός και από μένα, τι έκανες», είπε με παράπονο η Βασιλική. «Δεν μου έχει πει καμιά ιστορία από τα παιδικά σου χρόνια!»

Τότε, μπορεί κανείς να πει πως ένα χαμόγελό του ξεθώριασε, πως οι ρυτίδες έγιναν

πιο έντονες και πως τα φρύδια του έγιναν πιο βαριά. Μια ματιά στη Βασιλική, μια βαθιά εκπνοή και ο παππούς ξεκίνησε να αφηγείται...

«Στις 19 Μαρτίου του 1926 γεννήθηκα. Η ζωή, η καθημερινότητα εκεί, στο Βατούμ της Ρωσίας, ήταν ακόμα ήρεμη, φυσιολογική. Δεν υπήρχαν συγκρούσεις, έντονες αδικίες και διακρίσεις. Ακόμα βασιλεύε η αγάπη, η ενότητα, η αλληλεγγύη. Και απ' ό,τι μου έλεγε η μητέρα μου, ήμασταν όλοι σαν αδέρφια. Δεν υπήρχαν διαφορές ανάμεσα σε Ρώσους και Έλληνες. Όλοι ήταν ίσοι. Αλλά, Βασιλικούλα μου, ήμουν πολύ μικρός την ημερομηνία που έγιναν τα γεγονότα, και εγώ και τα τρία αδέρφια μου, και γι' αυτό το λόγο δεν θυμάμαι πολλά. Το μόνο που θυμάμαι καλά, είναι η ταραχή την ημέρα εκείνη στα πρόσωπα της μητέρας μου και του πατέρα μου, που αυτοί σίγουρα καταλάβαιναν κάτι περισσότερο από μας...». Ακολούθησε σιωπή.

Η Βασιλική κοίταξε απορημένη τον παππού. Είχε μπερδευτεί. Ποια μέρα; Γιατί είχαν ταραχτεί τόσο οι γονείς του παππού της; Δεν μπορούσε να καταλάβει. Τον κοίταξε. Σαν να περνούσαν πολλές εικόνες, σκηνές, καταστάσεις από τα μάτια του. Κοιτούσε μπροστά, στον άσπρο τοίχο και το ρολόι.

«Παππού, τι έγινε εκείνη την ημέρα;».

Ο παππούς έστρεψε το κεφάλι του αργά προς τη Βασιλική.

Έμοιαζε σαν να ξαναζούσε τον εφιάλτη ενός ονείρου.

«Εκείνη την ημέρα, Βασιλική μου, στις 28 Αυγούστου του 1930, μας έδιωξαν από τα σπίτια μας...». Σιωπή ακολούθησε πάλι.

«Ποιοι;», ρώτησε χαμηλόφωνα η Βασιλική.

«Οι Ρώσοι. Οι άνθρωποι εκείνοι, που πριν από λίγες μέρες ήμασταν μαζί, αγκαλιασμένοι. Οι φίλοι, οι γείτονες.. Όμως, τι να κάνουν κι αυτοί; Στις μέρες εκείνοι οι αρχηγοί έπαιρναν σκληρές αποφάσεις για το λαό, αφηφώντας τις συνέπειες... Η δίωξη, Βασιλική, άλλαξε τη ζωή τόσων ανθρώπων... η δίωξη, μια τραγωδία». Ο παππούς μιλούσε σιγά, σχεδόν από μέσα του και δεν κοιτούσε πλέον τη Βασιλική. Η ματιά του ήταν στραμμένη και πάλι μπροστά.

«Η ηλικία μου δεν με βοηθά πια να θυμάμαι πολλά. Όμως τα γεγονότα εκείνα έχουν χαραχτεί βαθιά στη μνήμη μου και θα σβήσουν μόνο με το θάνατό μου. Οι κινήσεις όλων ήταν απότομες, βιαστικές, βουβές... γιατί, όχι μόνο η οικογένειά μου, αλλά ολόκληρος ο ελληνοισμός του Πόντου διώχτηκε... Μπήκαμε σ' ένα πλοίο μαζί με πολλούς άλλους, αφήνοντας πίσω τον τόπο μας, τα σπίτια μας, όλα αυτά που οι πρόγονοί μας πάλεψαν για να δημιουργήσουν. Που πηγαίναμε; Στην Ελλάδα, κουβαλώντας μόνο εμπειρίες από την πατρίδα, που μας έδιωξε και ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον.

Το πλοίο θα μας πήγαινε κατευθείαν στη Θεσσαλονίκη. Το ταξίδι θα ήταν μεγάλο, εφτά με δέκα μέρες περίπου η διάρκειά του. Σαν να μην τέλειωνε όμως ποτέ. Μαζί με τα αδέρφια μου καθόμασταν στην πλώρη. Ο Πόντος ήταν ήδη μακριά. Τώρα σαν παππούς μπορώ να φανταστώ την αγωνία των γονιών μου. Απ' τη μια ο νους του θα πήγαινε σ' αυτούς που μας έδιωξαν και απ' την άλλη στο ποια θα ήταν η συμπεριφορά των ανθρώπων της νέας πατρίδας. Σ' αυτήν την παιδική ηλικία, που ήμουν, θυμάμαι μόνο τη μητέρα να μας ετοιμάζει ψωμί με βούτυρο να φάμε. Θυμάμαι... μια μέρα, όταν άλειφε το βούτυρο πάνω στην άσπρη φέτα του ψωμιού, τη ρώτησα: «Μαμά, λίγο δεν μου βάλεις;». Ίσως μου φάνηκε λίγο, επειδή ήταν πάνω σε άσπρο ψωμί και όχι σε μαύρο, που είχα συνηθίσει... ίσως να ήταν και πραγματικά λίγο...» Ο παππούς σταμάτησε. Κοίταξε τη Βασιλική. Τα μάτια του είχαν κοκκινίσει. Ήπια λίγο νερό και συνέχισε...

«Όταν φτάσαμε στη Θεσσαλονίκη, μέيناμε στην Παναγία Φανερωμένη, στις Συκιές. Ακόμα, όμως, τίποτα δεν είχε τελειώσει. Τα χρήματα δεν έφταναν και έτσι, και τα τρία αδέρφια μου και εγώ, που ήμουν ο πιο μικρός, αρχίσαμε να δουλεύουμε. Φτιάχναμε «καρόπκες». Αυτές έμοιαζαν με ντουλαπάκια, με τσάντες. Στην Ελλάδα δεν υπήρχαν, γι' αυτό πολλοί άνθρωποι τις αγόραζαν. Τις είχαμε στη Ρωσία. Αργότερα, πουλούσαμε κάλτσες, φυστίκια, φουρφουράκια, κουλούρια στο καρότσι μας. Και μεγαλώσαμε...» Ο παππούς σταμάτησε. Κοίταξε τη Βασιλική και το χαμόγελο επέστρεψε στο πρόσωπο.

«Θέλεις να πάμε και μια βολτίτσα», ρώτησε καλοσυνάτα ο παππούς.

Η Βασιλική έγνεψε καταφατικά το κεφάλι της και σηκώθηκε: «Παππού, μετά απ' όλα αυτά, που έχεις ζήσει και έχει δει, σίγουρα θα θέλεις να σταματήσουν κάθε είδους πόλεμοι και ταλαιπωρίες μεταξύ των ανθρώπων. Εξάλλου, όλοι είμαστε ίσοι, αδέρφια! Έτσι δεν είπες;»

«Ναι, Βασιλική. Αυτό που είπες τώρα, να μην το ξεχάσεις ποτέ στη ζωή σου, εντάξει; Και το καλύτερο είναι να το πεις και στους άλλους, να το καταλάβουν.»

Έτσι, παππούς και εγγονή, χέρι – χέρι έκαναν μια ωραία βόλτα. Ο ένας έχοντας λύπη για το παρελθόν και εμπειρία, η άλλη δύναμη και ελπίδα. Μαζί, χέρι – χέρι μπορούν ναβάλουν τα θεμέλια για ένα υπέροχο μέλλον!

Πρίντζιου Μαρία Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη 2ο Βραβείο Γυμνασίου

«Μανούλα μου», έτσι άρχιζε πάντα την αφήγησή της η γιαγιά του πατέρα μου, σα να ήθελε να χωθεί στην αγκαλιά της μάνας της και να μην ξαναδεί ή να μην ξαναζήσει έτσι αυτά που έγιναν, και που αφηγούνταν συχνά στα παιδιά της και σε άλλους όταν το έφερνε καμιά φορά η κουβέντα.

«Ήμουν 10 χρονών κορίτσι τότε, και χαράχτηκαν βαθιά μέσα μου αυτά που έζησα! Η ιδιόμορφη προφορά της και ο αργόσυρτος τόπος με την οποίο όταν μιλούσε κουνούσε πέρα – δώθε το κεφάλι της σα να ξαναζούσε όλα και να περνούσαν από μπρος της δεν άφηνε στον ακροατή καμία αμφιβολία για την αλήθεια όσων έλεγε.

«Δεν καταλάβαινα» έλεγε «τι σήμαινε για εμάς ο ερχομός του ελληνικού στρατού, έβλεπα όμως τους μεγάλους που ήταν σκεπτικοί και τώρα καταλαβαίνω καλά, τι σκέφτονταν. Όταν έφυγε προς τα πίσω ο στρατός μας, κανείς δεν μπορούσε ούτε στον εφιάλητη να φανταστεί αυτά που θα γίνονταν. Παντού ακούγονταν κραυγές ανθρώπων δικών μας που έφευγαν απ' τα μέσα της Τουρκίας, για να σωθούν φωνάζοντας απ' όπου περνούσαν φύγετε να σωθείτε θα σας σφάξουν οι τούρκοι. Οι χειρότεροι δε από όλους ήταν οι Τσέτες, βάρβαρο Μογγολικό φύλλο που στο διάβα του, έσφαζε και έκαιγε τα πάντα. Με μιας πάρηκε η απόφαση να φύγουμε κι εμείς να σωθούμε. Ότι δούλεψαν κι έφτιαξαν οι πατεράδες μας τα αφήσαμε όλα πίσω μόνο να σωθούμε. Επειδή δε γνώριζα τι σημαίνει προσφυγιά όταν η μάνα μου, μου πέρασε ένα μπόγο με κάποια χρήσιμα πράγματα στην πλάτη, εγώ και τα αδέρφια μου νομίζαμε ότι θα πηγαίναμε εκδρομή. Βλέποντας όμως καθώς προχωρούσαμε χωριά που καίγονταν, κατάλαβα ότι κάτι άσχημο μας περίμενε. Επειδή το χωριό μας, είχε ποτάμι έπρεπε να περάσουμε από τρία γεφύρια. Αφού περάσαμε, φτάνοντας στο δεύτερο ανακαλύψαμε ότι οι Τούρκοι είχαν στήσει ενέδρα σε μια ομάδα προσφύγων λίγες ώρες νωρίτερα, και αφού τους έκλεψαν τα ζώα, σκότωσαν τους υπόλοιπους και μερικούς τους είχαν αποκεφαλίσει.

Δεν το είχα προσέξει στην αρχή, αλλά ήταν η κίνηση της μάνας μου, να μου κρύψει με το χέρι της το βλέμμα μου και η παιδική μου περιέργεια με έκανε να προσέξω καλύτερα. Αμέσως άλλαξαν μέσα μου τα πάντα. Δεν ήξερα αν φοβήθηκα ή αν θύμωσα, κατάλαβα όμως παρότι μικρή, ότι τα πράγματα ήταν πολύ άσχημα και ότι δε θα ξαναέβλεπα

το σπίτι μου. Από εκεί και μετά τα πράγματα αγρίεψαν περισσότερο. Βγήκαμε από το δρόμο, για το φόβο ενέδρας και περνούσαμε μέσα από βουνά, αγκάθια, κακουχίες. Ο δρόμος μακρύς, τα λιγοστά τρόφιμα που πήραμε μαζί μας, τελείωναν και η μάνα μου, φρόντιζε να μας μοιράσει από λίγο ψωμί μένα και τέσσερα αδέρφια μου. Συναντήσαμε μια ομάδα άλλη από το χωριό μου, που φεύγανε κι αυτοί και άκουσα που λέγανε για ένα χωριό που ζούσανε Αρμένιοι. Αυτούς οι Τούρκοι τους είχαν μεγάλο άχτι. Τους άντρες τους είχαν σκοτώσει επί τόπου και τις γυναίκες και τα παιδιά, τους οδήγησαν σαν πρόβατα σε μαντριά και τους έσφαζαν έναν – έναν. Ήταν δε τόσο το μίσος και η βαρβαρότητά τους που τις έγκυες τις άνοιγαν την κοιλιά και τις έπαιρναν τα μωρά. Αργότερα είχα ακούσει περιπτώσεις που πολλά μωρά τα είχαν σουβλίσει κιάλας. Από εδώ κι εμπρός δε μας ένοιαζε τίποτα, ούτε η πείνα ούτε η δίψα, ζούσαμε κι αναπνέαμε με την ελπίδα να φτάσουμε στα παράλια και να περάσουμε απέναντι. Όσο όμως ζυγώναμε, τόσο πιο πολλούς Τούρκους βλέπαμε μπροστά μας.

Αχ! «Γιαλαντζι» ντουινιά «ψεύτικε κόσμε, έλεγε και ξανάλεγε η γιαγιά. Η τύχη μας ήταν που πέρασε σε έναν Τούρκο αξιωματικό που τον γνώριζε ο πατέρας μου, γιατί αυτός έκανε εμπόριο και ο πατέρας μου, του πουλούσε τα ζώα μας. Έφυγε μπροστά ο πατέρα μου και όταν ξαναγύρισε έβγαλε το δαχτυλίδι που φορούσε και αφού πήρε τα σκουλαρίκια της μάνας μου και σταυρό το βαφτιστικό μου και ένα κομμάτι ύφασμα, που αργότερα έμαθα ότι είχε μέσα τα χρυσαφικά μας, τα παρέδωσε στον Τούρκο μπαξίσι, για να περάσουμε απέναντι.

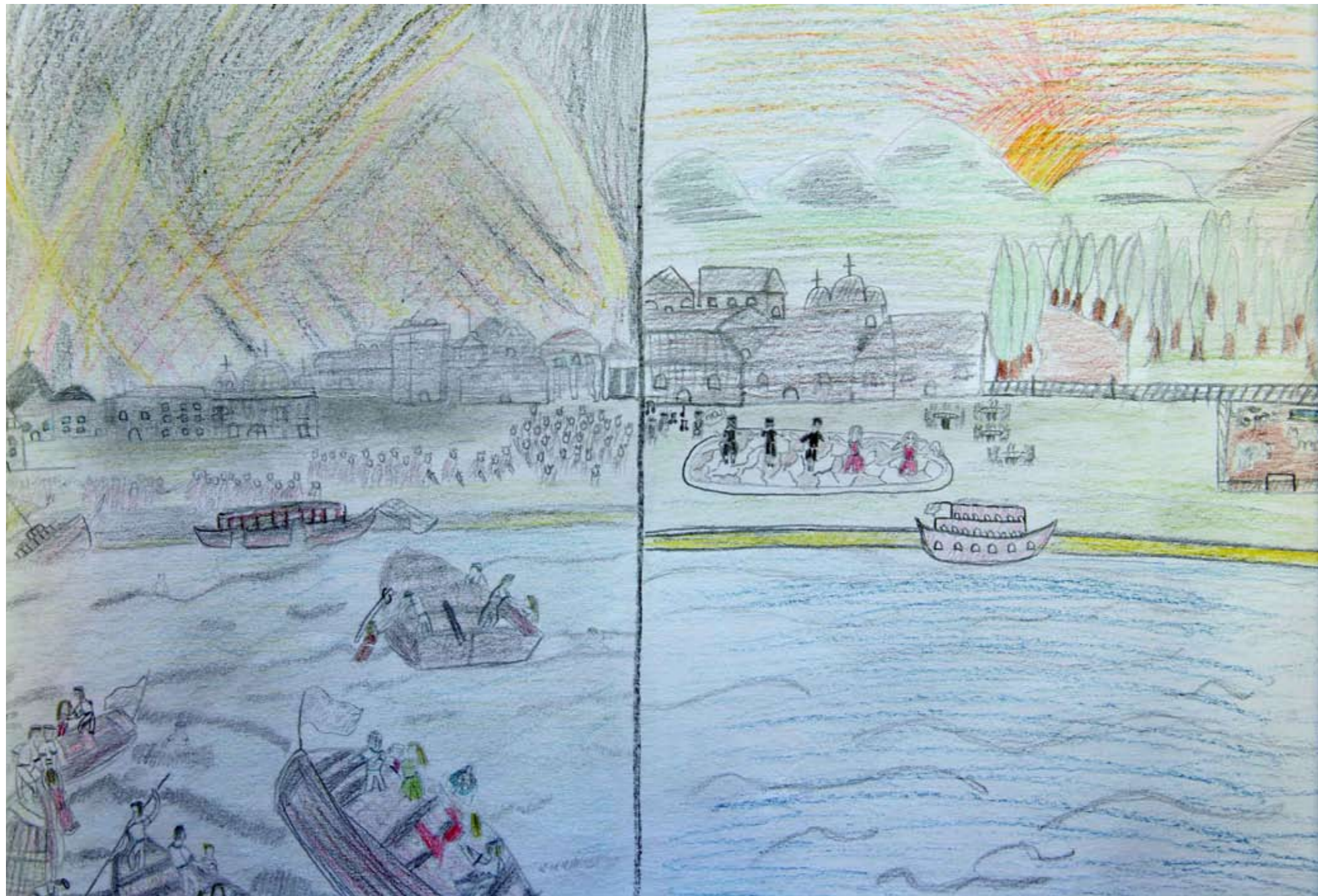
«Τι τα θες παιδάκι μου, όσο περνάει ο καιρός, οι κακουχίες και τα βάσανα σβήνουν και μένουν στο μυαλό μόνο αυτά που χαράχτηκαν βαθιά. Να μην αξιώσει ο Θεός κανέναν να ζήσει πόλεμο» έλεγε κάθε φορά που τελείωνε το ψαχούλεμα της προσφυγιάς της.

Δόξαζε τον Θεό που σώθηκε αλλά είχε μια πίκρα στο βλέμμα της, που δεν ξαναείδε το σπίτι που γεννήθηκε και έπαιζε στα παιδικά της χρόνια.

Αντωνιάδου Βαϊά
5ο Γυμνάσιο Λάρισας
3ο βραβείο Γυμνασίου

7ο Βραβείο: Ταουσιάνης Χαράλαμπος, 5ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμαριάς.

8ο Βραβείο: Μπαξεβανίδου Φρειδερίκη, Δημοτικό Σχολείο Περίστασης Πιερίας.

9ο Βραβείο: Λεύκα Δήμητρα, 22ο Δημοτικό Σχολείο Περιστερίου.

Κριτήρια αξιολόγησης

Με βάση την προκήρυξη του 1ου Πανελληνίου Μαθητικού Διαγωνισμού για την Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου η Επιτροπή Αξιολόγησης των υποβληθέντων γραπτών δοκιμίων του Γυμνασίου και του Λυκείου, προέβη στην αξιολόγησή τους σύμφωνα με τα παρακάτω κριτήρια. Τη δομή του κειμένου, τη γλωσσική επάρκεια, τη σχέση με το συγκεκριμένο θέμα, την Τραγωδία του Ποντιακού Ελληνισμού και την Προσφυγιά και τέλος τη συναισθηματική ή κριτική έκφραση του μαθητή.

Είμαστε ευτυχείς που γράψαμε την πρώτη σελίδα αξιολόγησης αυτού του Διαγωνισμού αλλά και διότι χαρήκαμε πρώτα εμείς τους γλαφυρούς πνευματικούς καρπούς των μαθητών μας.

*ο πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης
Στάθης Πελαγίδης.*

Η επιτροπή αξιολόγησης με ευαισθησία εξέτασε τα έργα ζωγραφικής των παιδιών του δημοτικού σχολείου της χώρας λαμβάνοντας υπόψη ενδεικτικά, τη γνώση του ιστορικού γεγονότος, τη σύλληψη και απόδοση της ιδέας και την τεχνική που χρησιμοποιήθηκε.

Το έργο της επιτροπής ήταν πολύ δύσκολο, γιατί είχε να επιλέξει ανάμεσα σε πολλές και καλές ζωγραφιές.

Η επιτροπή συγχαίρει όλα τα παιδιά που πήραν μέρος στον 1^ο Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό για την Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου και παροτρύνει σε περισσότερες συμμετοχές στον επόμενο διαγωνισμό.

*η επιτροπή αξιολόγησης.
Θεοδωρίδου Αλκμήνη
Ιωαννίδης Αδάμ
Κριτσιβέλα Ελένη
Τελόπουλος Θεόδωρος*

10ο Βραβείο: Τσιαμπακάρης Χρήστος, 8ο Δημοτικό Σχολείο Σερρών.

